

„Chowanna”	Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego	Katowice 2006	R. XLIX (LXII)	T. 2 (27)	s. 171–173
------------	--	---------------	-------------------	--------------	------------

RECENZJE

Tadeusz Wolan:
Nauczyciel jako wychowawca
i współtwórca przemian w edukacji.
Chorzów, B.W. i U. Kontrakt,
2004, ss. 196

W licznych publikacjach wysuwa się postulaty dotyczące ponownego przemyślenia reformy systemu edukacji narodowej. W kręgach naukowych i oświatowych stawiane jest pytanie: czy reforma oświaty w sytuacji bardzo ograniczonych zasobów finansowych, niekonsekwencji we wdrażaniu jej założeń i – co szczególnie ważne – niezadawalającym uwzględnianiu podstawowych wartości i doświadczeń kadry pedagogicznej nie zamienia się aby w grę pozorów?

Tezę, iż najlepsze programy działania nie przyniosą pożądanych rezultatów, jeśli ich realizatorzy nie będą dostatecznie zmotywowani i zaangażowani, podkreślają treści książki Tadeusza Wolana: *Nauczyciel jako wychowawca i współtwórca przemian w edukacji*. Zdaniem jej autora, przyjęcie Polski do Unii Europejskiej powoduje, że nasz system edukacyjny stanął przed nową szansą, przede wszystkim na twórcze projekty edukacyjne i coraz doskonalszy system ich wdrażania. W rozwoju edukacji i nauki państwa unijne upatrują bowiem źródło postępu i pomyślności swoich obywateli. Polska, za sprawą coraz lepszej edukacji, jest w stanie dokonać skoku cywilizacyjnego. Może to uczynić między innymi dzięki znaczącej roli nauczycieli, szkół, samorządów lokalnych i regionalnych.

Książka skierowana jest do nauczycieli i kadry kierowniczej placówek oświatowych autentycznie zaangażowanych w realizację reformy systemu edukacji. Jej niewątpliwy walor stanowią wielorakie odniesienia do empirii pedagogicznej, dziejącej się „tu i teraz”, liczne przemyślenia i wskazania praktyczne poparte badaniami przeprowadzonymi przez Autora w latach 1997–2004 wśród nauczycieli i studentów.

Publikacja T. Wolana może okazać się pomocna w procesie doskonalenia nauczycieli oraz kadry kierowniczej licznych placówek oświatowo-wychowawczych. Zawarte w niej refleksje pedagogiczne będą również przydatne studentom przysposabiającym się do zawodu nauczycielskiego. Dla tych ostatnich szczególnie kształcące są, zamieszczone po każdym rozdziale, problemy do przemyślenia i dyskusji. Pytania te mogą stanowić także zaczyn jakże pożądanej autorefleksji skłaniającej twórczych i aktywnych nauczycieli do sprawnego korygowania błędów w wychowaniu.

Teoretyczną strukturę pracy wyznacza wprowadzenie, siedem rozdziałów, obszerna bibliografia oraz liczne załączniki, zachęcające do praktykowania zaleceń zawartych w książce. Autor zaprezentował obszerny wachlarz zagadnień pedagogicznych, spośród których szczególnie godne polecenia są analizy obejmujące swoim zakresem tematycznym:

- współczesne kierunki przemian edukacyjnych;
- cele i zadania edukacji europejskiej XXI wieku;
- programy edukacyjne Unii Europejskiej;
- walory nowoczesnej szkoły, uwzględniającej rodzime i europejskie standardy wychowawcze;
- sposoby rozwijania tożsamości indywidualnej uczniów traktowane jako kluczowy problem wychowawczy;
- rezultaty badań poglądów i zachowań związanych z ukrytym programem nauczania i wychowania w placówkach edukacyjnych, stanowić one powinny sygnał alarmowy dla kadry kierowniczej, przestrożę przed pozornym rozwiązywaniem trudności pedagogicznych i organizacyjnych;
- znaczenie metody kontraktu wychowawczego w kształtowaniu dzieci i młodzieży;
- umiejętności kluczowe uczniów, czyli autorską koncepcję kształtowania sprawności samodzielnego uczenia się;
- uwarunkowania sprawczej roli rodziców w życiu szkoły, traktowanych nie tylko jako „zleceniobiorców” usług pedagogicznych, lecz w szczególności jako współtwórców współczesnej szkoły.

Antycypacja przyszłości edukacyjnej, jak nie bez racji zauważa autor, nie powinna przypominać chaotycznej pogoni za nowością, ani też koncentrować się jedynie na hiperkrytycznej ocenie tradycyjnego systemu edukacji. Najgłębszy sens edukacji zawiera się bowiem w trosce o dobro dziecka i respektowanie jego najgłębszych potrzeb rozwojowych. Międzynarodowe konteksty edukacji

powinny być również odpowiednio sprzężone ze specyfiką kraju i regionu. Tradycja spleciona z nowoczesnością stwarza dogodną przestrzeń rozwoju zarówno dla twórców reform edukacyjnych, jak i dla jej adresatów. Ponad rozwiązaniami organizacyjnymi, które są podstawą zmian systemowych, istotne są ożywcze idee wychowawcze, bez których nie dojdzie do zmian mentalnych w społeczeństwie. Tych prekursorskich myśli i przekonań wspólnie z Autorem książki życzę wszystkim Czytelnikom, szczerze zainteresowanym wielowiekowym losem rodzimej edukacji.

Alicja Żywczoł